

Nr 109

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 4 juni 1964 (nr 400) om förlängt barnbidrag, m. m.; given Stockholms slott den 26 mars 1965.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) förordning angående ändring i förordningen den 4 juni 1964 (nr 400) om förlängt barnbidrag,
- 2) förordning om ändrad lydelse av 6 och 26 §§ studiehjälpsreglementet den 4 juni 1964 (nr 402).

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro
enligt Dess nådiga beslut:

BERTIL

Ragnar Edenman

Propositionens huvudsakliga innehåll

I årets statsverksproposition har förordats att det förlängda barnbidraget skall uppräknas från 60 till 75 kr. i månaden. I anslutning härtill framläggs i denna proposition förslag om sådan ändring av förordningen om förlängt barnbidrag som fordras för att genomföra uppräknningen. I övrigt föreslås en viss jämkning av övergångsbestämmelserna till förordningen.

I propositionen föreslås att rätt till inkomstprövat tillägg enligt studiehjälpsreglementet inte längre skall vara beroende av inkomst och förmögenhet hos fader eller moder som är skild från vårdnaden om den studerande. Detsamma föreslås gälla vid prövning av den studerandes behov av studielån. I övrigt föreslås att Kungl. Maj:t skall äga bestämma om studiehjälp skall utgå för läsår eller kurstid.

Förslag

till

Förordning**angående ändring i förordningen den 4 juni 1964 (nr 400) om förlängt barnbidrag**

Härigenom förordnas, att 1 § förordningen den 4 juni 1964 om förlängt barnbidrag samt punkterna 2 och 4 i övergångsbestämmelserna till förordningen skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

1 §.

Barn, som deltagar i undervisningen i grundskola eller motsvarande undervisning i skola som avses i 33 eller 34 § skollagen, äger, från och med kvartalet efter det under vilket barnet fyllt sexton år, rätt till studiehjälp i form av förlängt barnbidrag med *sextio* kronor i månaden.

Barn, som deltagar i undervisningen i grundskola eller motsvarande undervisning i skola som avses i 33 eller 34 § skollagen, äger, från och med kvartalet efter det under vilket barnet fyllt sexton år, rätt till studiehjälp i form av förlängt barnbidrag med *sjuttiofem* kronor i månaden.

Övergångsbestämmelser

2. Elev i folkskola, fortsättningskola, statlig realskola, högre kommunal skola, enskild under statlig tillsyn ställd flickskola och realskollinje inbyggd i folkskolan skall, om ej annat följer av 3. eller Kungl. Maj:t för vissa fall annorlunda förordnar, i fråga om rätt till studiehjälp, jämföras med elev vid grundskolan.

2. Elev i folkskola, fortsättningskola, statlig realskola, *enskild under statlig tillsyn ställd realskola*, högre kommunal skola, *statlig flickskola*, enskild under statlig tillsyn ställd flickskola och realskollinje inbyggd i folkskolan skall, om ej annat följer av 3. eller Kungl. Maj:t för vissa fall annorlunda förordnar, i fråga om rätt till studiehjälp, jämföras med elev vid grundskolan.

4. Vad i 2. och 3. är stadgat skall ej gälla beträffande elev, som genomgår någon av de två sista årskurserna i kommunal eller i enskild, under statlig tillsyn ställd flickskola.

4. Vad i 2. och 3. är stadgat skall ej gälla beträffande elev, som genomgår någon av de två sista årskurserna *i statlig*, i kommunal eller i enskild, under statlig tillsyn ställd flickskola.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1965.

Förslag

till

Förordning

**om ändrad lydelse av 6 och 26 §§ studiehjälpsreglementet den 4 juni 1964
(nr 402)**

Härigenom förordnas, att 6 och 26 §§ studiehjälpsreglementet den 4 juni 1964 skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

6 §.

Studiehjälp utgår för *läsåret eller kurs tiden*.

Studiehjälp utgår för *läsår eller kurs tid enligt bestämmelser som meddelas av Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, centrala studiehjälpsnämnden*.

Läsår skall anses omfatta nio månader, varav höstterminen fyra månader och vårterminen fem månader.

26 §.

Vad i detta reglemente är stadgat om föräldrar *skall, när fråga är om fosterbarn eller adoptivbarn, i stället gälla fosterföräldrarna eller adoptivföräldrarna*.

Vad i detta reglemente är stadgat om föräldrar *avser dels fader och moder som ha vårdnaden eller, i fråga om studerande som fyllt tjuogoett år senast haft vårdnaden om den studerande, dels fader eller moder som stadigvarande sammanbor med vårdnadshavare som nu sagts. I fråga om fosterbarn eller adoptivbarn gäller vad som sägs om föräldrar i stället fosterföräldrarna eller adoptivföräldrarna*.

Har make — — — — — från vårdnaden.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1965.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 26 mars 1965.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, HERMANSSON, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Edenman, fråga om *ändring i förordningen om förlängt barnbidrag, m. m.*, samt anför.

I prop. 1965: 1 (bil. 10 s. 645) har jag förordat att det förlängda barnbidraget skall uppräknas från 60 till 75 kr. i månaden. Jag anhåller att nu åter få anmäla denna fråga. Samtidigt bör även viss annan ändring i förordningen vidtas.

Centrala studiehjälpnsnämnden har hemställt om vissa ändringar i studiehjälpsreglementet den 4 juni 1964 (nr 402).

Förordningen om förlängt barnbidrag

Departementschefen

Förlängt barnbidrag utgår enligt förordningen den 4 juni 1964 (nr 400) om förlängt barnbidrag med 60 kr. i månaden till elever över 16 år vid grundskolan samt vid vissa i förordningen särskilt angivna äldre skolor, nämligen folkskola, fortsättningsskola, statlig realskola, högre kommunal skola, enskild under statlig tillsyn ställd flickskola och realskollinje inbyggd i folkskolan.

I prop. 1965: 1 (bil. 10 s. 645) har jag hänvisat till vad föredraganden i samma prop. (bil. 7 s. 86—88) anfört om höjning av det allmänna barnbidraget och förordat att det förlängda barnbidraget skall uppräknas från 60 till 75 kr. i månaden. Jag föreslår nu att det i 1 § förordningen om förlängt barnbidrag angivna bidragsbeloppet ändras till 75 kr.

Centrala studiehjälpnsnämnden har under innevarande budgetår beviljat eleverna vid de enskilda realskolor som står under statlig tillsyn och vid den statliga flickskolan i Stockholm studiehjälp av samma omfattning som eleverna vid de skolor som uppräknats i förordningen om förlängt barnbidrag. Även i fortsättningen bör eleverna vid enskilda under statlig tillsyn ställda realskolor och vid den statliga flickskolan erhålla sådan studiehjälp. Föreskrift härom bör införas i punkterna 2 och 4 i övergångsbestämmelserna till förordningen om förlängt barnbidrag.

Studiehjälpsreglementet

Gällande bestämmelser

Studiehjälp enligt studiehjälpsreglementet den 4 juni 1964 (nr 402) utgår för studier vid de gymnasier, yrkesskolor, fackskolor, folkhögskolor och övriga läroanstalter eller utbildningslinjer som Kungl. Maj:t bestämmer.

Enligt 6 § studiehjälpsreglementet utgår studiehjälp för läsåret eller kurs-tiden. Läsåret skall anses omfatta nio månader, varav höstterminen fyra och vårterminen fem månader.

I fråga om formen för och omfattningen av studiehjälpen görs skillnad mellan studerande som börjar sina studier vid läroanstalten före det år då han fyller 21 år och studerande som börjar studera senare. Till studerande som börjar sina studier vid läroanstalten före det år under vilket han fyller 21 år utgår studie-hjälpen i form av bl. a. studiebidrag, inkomstprövat tillägg, behovsprövat tillägg och studielån.

Den studerandes rätt till inkomstprövat tillägg har i 12 och 14 §§ studie-hjälpsreglementet gjorts beroende av bl. a. föräldrarnas inkomster och förmögen-het. Sålunda utgår inkomstprövat tillägg om den studerandes och hans föräldrars sammanlagda beskattningsbara inkomst vid senaste taxering till statlig inkomst-skatt inte överstiger 20 000 kr. Överstiger den studerandes och hans föräldrars sammanlagda förmögenhet 30 000 kr. jämföras en femtedel av det överskjutande beloppet med beskattningsbar inkomst. Behov av studielån bedöms enligt 20 § studiehjälpsreglementet i fråga om ogift studerande med beaktande av bl. a. föräldrarnas ekonomiska förhållanden.

Som bestämmelserna i 12, 14 och 20 §§ studiehjälpsreglementet utformats skall hänsyn tas till inkomst och förmögenhet hos båda föräldrarna, således även hos fader eller moder som är skild från vårdnaden om den studerande.

Centrala studiehjälpsnämnden

Centrala studiehjälpsnämnden har hemställt att 6 § studiehjälpsreglementet måtte ändras så att studiehjälp får beräknas efter kurstiden även vid läsårs-indelad utbildning, om läsåret uppgår till minst 40 veckor. Som skäl för ändring har nämnden åberopat att det vid yrkesskolorna finns läsår om 42 veckor.

Vidare har nämnden hemställt om ändring av bestämmelserna om inkomst-prövat tillägg och studielån i 12, 14 och 20 §§ studiehjälpsreglementet. Nämnden har föreslagit att dessa bestämmelser utformas så att inkomstprövat tillägg och studielån skall bestämmas utan hänsyn till inkomst och förmögenhet hos fader eller moder som är skild från vårdnaden om den studerande. Har den studerande fyllt 21 år, bör hänsyn tas till inkomst och förmögenhet endast hos fader och moder som hade vårdnaden om den studerande, när han fyllde 21 år. I stället för inkomst och förmögenhet som således inte skall beaktas bör hänsyn tas till

eventuellt bidrag till den studerandes underhåll eller bidragsförskott. Som motiv för den föreslagna ändringen har centrala studiehjälsnämnden anfört bl. a.

Bestämmelserna om att hänsyn skall tas till föräldrarnas inkomst och förmögenhet har fått till följd att hänsyn enligt författningens ordalydelse måste tas även till frånskild eller hemskild förälders ekonomi. I fråga om barn utom äktenskap påverkar alltså båda föräldrarnas ekonomi barnets rätt till studiestöd. I regel har vårdnadshavaren (som vanligtvis är modern) inte möjlighet att av den andre föräldern utfå något bidrag till barnets uppehälle och utbildning utöver utgående underhållsbidrag. I många fall fullgörs inte ens den fastställda underhållsskyldigheten. Vårdnadshavaren blir då tvungen att själv utöver eventuellt bidragsförskott helt stå för kostnaderna för barnet. För skolstyrelserna och rektorerna har det varit mycket tidsödande och besvärligt att få fram uppgifter om frånskild eller hemskild förälder eller om underhållspliktig för barn utom äktenskap. Ofta saknar vårdnadshavaren kännedom om den andra förälderns adress och ekonomiska förhållanden.

Yttranden

Över centrala studiehjälsnämndens förslag om ändring av 6 § studiehjälsreglementet har skolöverstyrelsen, efter remiss, avgett yttrande. Överstyrelsen har under hänvisning till att läsåret vid yrkesskola enligt 20 kap. 17 § skolstadgan den 6 juni 1962 (nr 439, ändrad 1963: 464, 1964: 105, 466) normalt omfattar 42 veckor tillstyrkt centrala studiehjälsnämndens förslag.

Över centrala studiehjälsnämndens förslag om ändring av bestämmelserna angående inkomstprövat tillägg och studielån har, efter remiss, avgetts yttranden av riksrevisionsverket, skolöverstyrelsen — efter hörande av skolstyrelserna i Kalmar, Karlstad, Malmö, Sundbyberg, Sundsvall och Södertälje — och Målsmännens riksförbund. Nämndens förslag har av riksrevisionsverket lämnats utan erinran. Övriga remissinstanser har kraftigt tillstyrkt ändring av gällande bestämmelser i enlighet med förslaget.

Departementschefen

Inom skolväsendet förekommer läsårs av mycket varierande längd. Även uppdelningen på höst- och vårtermin varierar. Inom vissa skolformer, såsom gymnasier och fackskolor, är utbildningen helt läsårsbunden i den meningen att alla elever skall delta i undervisningen från läsårets början till dess slut. Inom andra skolformer, främst yrkesskolor och lantbrukets yrkesskolor, kan undervisningen börja vid vilken tidpunkt som helst under läsåret. Det bör enligt min mening vara möjligt att vid bestämmande av studiehjälp kunna ta hänsyn till olikheter av här angivet slag. Bestämmelserna i 6 § studiehjälsreglementet lämnar i sin nuvarande utformning inte tillräckligt utrymme för sådant hänsynstagande. Bestämmelserna bör därför ändras. Ändringen bör emellertid utformas på annat sätt än centrala studiehjälsnämnden föreslagit. Om hänsyn skall kunna tas till alla de olikheter som jag förut berört, behövs mycket detaljerade regler. På grund av den snabba utvecklingen inom utbildningsväsendet finns vidare skäl

anta att dessa regler ofta skulle behöva ändras. Dessa regler bör därför inte tas in i studiehjälpsreglementet. I reglementet bör endast anges att studiehjälp utgår för läsår eller kurstid enligt de bestämmelser som meddelas av Kungl. Maj:t eller den myndighet Kungl. Maj:t bestämmer.

Lika med centrala studiehjälpsnämnden och remissinstanserna anser jag det angeläget att ändra bestämmelserna om inkomstprövat tillägg och studielån. Ändringen bör utformas så att den studerandes möjlighet att få inkomstprövat tillägg eller studielån inte längre påverkas av inkomst och förmögenhet hos fader eller moder som är skild från vårdnaden om den studerande. Beträffande studerande, som fyllt 21 år och som därför inte längre står under någons vårdnad, bör bestämmelserna om inkomstprövat tillägg och om studielån ändras så att hänsyn inte skall tas till inkomst och förmögenhet hos den av föräldrarna som var skild från vårdnaden om den studerande, när han fyllde 21 år. Vad jag nu anfört bör dock gälla endast under förutsättning att föräldrarna inte stadigvarande sammanbor. I anslutning till uttrycket stadigvarande sammanbo, som hämtats från bl. a. lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring, må här anmärkas att föräldrar bör anses stadigvarande sammanbo med varandra, även om någon av dem på grund av sitt arbete, sitt hälsotillstånd eller av annan liknande orsak vistas på annan ort än hemorten så länge som föräldrarna behåller sitt gemensamma hem och har för avsikt att åter flytta samman när det blir möjligt.

Centrala studiehjälpsnämnden har föreslagit att underhållsbidrag eller bidragsförskott som utgår skall beaktas vid beslut om inkomstprövat tillägg i stället för den inkomst och förmögenhet som enligt vad jag nyss anfört inte bör beaktas.

Underhållsbidrag och bidragsförskott utgör inte skattepliktig inkomst och påverkar därför inte den studerandes beskattningsbara inkomst vid taxeringen till statlig inkomstskatt. Enligt gällande bestämmelser är det inkomstprövade tillägget anknutet till den beskattningsbara inkomsten. Liksom tidigare (prop. 1964: 138 s. 159) anser jag att en sådan anknytning har betydande fördelar, både av administrativ och annan natur. Att såsom centrala studiehjälpsnämnden föreslagit göra det inkomstprövade tillägget beroende av både beskattningsbar inkomst och inte skattepliktig inkomst bör således ifrågakomma endast om mycket starka skäl kan anses tala därför. Sådana skäl kan inte anses föreligga så mycket mindre som inkomstskikten för det inkomstprövade tillägget är så vida att underhållsbidrag eller bidragsförskott endast sällan torde påverka storleken av tillägget. Jag föreslår därför att fråga om studerandes rätt till inkomstprövat tillägg bedöms utan hänsyn till underhållsbidrag eller bidragsförskott.

Vad jag här föreslagit om inkomstprövat tillägg och studielån föranleder en ändring av 26 § första stycket studiehjälpsreglementet.

Hemställan

I enlighet med det anförda har inom ecklesiastikdepartementet upprättats förslag till

1) *förordning om ändring i förordningen den 4 juni 1964 (nr 400) om förlängt barnbidrag,*

2) *förordning om ändrad lydelse av 6 och 26 §§ studiehjälpsreglementet den 4 juni 1964 (nr 402).*

Jag hemställer att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen att antaga förslagen.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Sarmite Ziemelis